

naturum
Vindelfjällen

Naturum Vindelfjällen i Ammarnäs ligger i hjärtat av Europas största naturreservat, Vindelfjällens naturreservat, men i ett område som inte hör till reservatet. Barnaktiviteterna utförs därför vanligtvis i ett skogsområde vid ett närliggande elljusspår, nära Ammarnäs förskola och skola. Såväl elever som lärare deltar i planeringen av många av naturums aktiviteter och naturum Vindelfjällen i Ammarnäs fungerar också som extra klassrum. - Men även om våra aktiviteter sällan genomförs i naturreservatet är vårt naturum starkt kopplat dit och vi håller oss uppdaterade om vad som händer i naturen genom de många naturbevakare som besöker naturreservatet regelbundet och förser oss med information och bilder, säger Ludmilla Wieslander.

Webbplats: www.vindelfjallen.se

Foto: Mattias Oskarsson

Naturumdetektiver

Inspirerad av bland annat Veckans brott med Leif GW Persson skapade Ludmilla Wieslander, föreståndare vid naturum Vindelfjällen i Ammarnäs, aktiviteten "Naturumdetektiver". Här berättar hon om en vinterdag då en grupp barn i årskurs 1–3 fick rycka ut och leta spår i naturen.

Text: Ludmilla Wieslander, föreståndare vid naturum Vindelfjällen i Ammarnäs
E-post: ludmilla.wieslander@ansstyrelsen.se

👋 Med mörka solglasögon, keps och fötterna nonchalant uppslängda på skrivbordet i kontoret tog jag emot barnen. Detektivbyrån hade fått in sitt första uppdrag. Eftersom de flesta inom skogspolisens är björnar och björnar som bekant går i ide under vintern var skogspolisens svårt underbemannad och i behov av assistans. Andra djur i skogen hade klagat på ett förskräckligt busande om nätterna. Misstankarna riktades mot skogsharen. Det skvallrades om hemliga träffar och boxningsmatcher i skogsgläntorna. Skogspolisens hade hittat bilder på misstänkt harhålligång på internet men hararna blånekade. Skogspolisens vände sig därför till detektivbyrån för att få hjälp att samla bevis mot harama.

Efter genomgången på kontoret gick vi ut i skogen och sammanfattade våra kunskaper om harar, se punkterna här bredvid. Barnen fick därefter arbeta två och två med att söka efter tecken på att harama varit ute och busat. De fick försöka hitta och följa harspår, samla harbajs i plastpåsar och märka ut gnagspår med snitsel. Därefter fick de försöka besvara frågorna: Finns det harar i skogen? Hur många kan de vara? Tror ni att de har börjat busa på nätterna?

Uppdraget blev mycket lyckat och under vårvintern fick vi fler jobb av skogspolisens. Det var till exempel gängbråk om kottar mellan hackspettar, ekorrar och skogsmöss, älgar som demonstrerade och mystiska myror. Som detektiver arbetade barnen engagerat för att hitta, samla och dokumentera spår. Varje uppdrag avslutades ofta med ett quiz, se exempel nedan. När de hade klarat quizet blev de certifierade naturumdetektiver för exempelvis harar och fick en medalj (ett klistermärke).

Lämpligt material: bilder på skogspolisens (björnar) och på misstänkta busharar, en uppstoppad hare eller ett gosedjur, ett harkranium, harpluttar i provrör, kvistar med har- och älggnag, bilder på harspår, tumstock och sittunderlag.

Skogshare, foto: Tor Larsson

Vad vet ni om harar?

- Det finns två arter av harar i Sverige. Fältharen har brun färg året om. Skogsharen är vit på vintern och brun på sommaren. Dagslängden bestämmer när skogsharen ska byta färg och det sker oavsett om det finns snö eller inte.
- Öronen är stora och haren hör bra. Man måste vara tyst om man ska överraska en hare!
- På vintern äter den kvistar och bark från träd och buskar. Haren har vassa tänder både uppe och nere. Jämför gnagspåren från hare och älg.
- Bajset, eller harpluttarna, utgörs av cirka 400 pärlor per dygn. Haren äter sitt eget bajs för att få i sig näringen bättre (koprofagi).
- När och var sover haren? Under dagen trycker haren någonstans där den inte syns, men gärna med fri sikt. När det blir mörkt kommer den fram och äter.
- Hur ser harens spår ut? Åt vilket håll har haren hoppat på fotot till vänster? Framtassarna hamnar bakom baktassarna – hur kommer det sig? En hare kan hoppa 0,4–4 meter. Prova att hoppa som en hare! Haren kan luras och försöka förvilla hundar och människor. Den kan springa tillbaka i sina egna och i andra djurs spår, tvärvända och hoppa tillbaka en bit och den kan göra långa språng åt sidan i 90 graders vinkel. Visa! Men ofta följer harar samma väg så att harstigar bildas till matplatser.
- Skogsharens parningstid börjar i mitten av mars. Då träffas hanarna och boxas för att imponera på honorna.

Februari 2016

Foto: Krister Börjesson

Måndag   Tisdag   Onsdag   torsdag   Fredag   Lördag   Söndag

v. 5

Max, Maximilian 1	Kyndelsmässodagen 2	Disa, Hjärdis 3	Ansgar, Anselm 4	Agata, Agda 5	Dorotea, Doris 6	Rikard, Dick 7
-------------------	---------------------	-----------------	------------------	---------------	------------------	----------------

v. 6

Berta, Bert 8	Fanny, Franciska 9 Fettisdagen	Iris 10	Yngve, Inge 11	Evelina, Evy 12	Agne, Ove 13	Valentin 14 Alla hjärtans dag
---------------	--	---------	----------------	-----------------	--------------	---

v. 7

Sigfrid 15	Julia, Julius 16	Alexandra, Sandra 17	Frida, Fritiof 18	Ella, Gabriella 19	Vivianne 20	Hilding 21
------------	------------------	----------------------	-------------------	--------------------	-------------	------------

v. 8

Pia 22	Torsten, Torun 23	Mattias, Mats 24	Sigvard, Sivert 25	Torgny, Torkel 26	Lage 27	Maria 28
--------	-------------------	------------------	--------------------	-------------------	---------	----------

v. 9

Skottdagen 29	1	2	3	4	5	6
---------------	---	---	---	---	---	---

Att göra

Älgquiz

Tror du att påståendet stämmer, ta ett steg framåt. Tror du att det är fel, stå kvar. Gissar du inte rätt får du gå tillbaka till startlinjen.

Älgen är Sveriges största hjorddjur. (Ja)

Älgar finns på Gotland. (Nej)

En älg kan bli två meter hög. (Ja)

Älgar finns på Öland. (Ja)

Älgar äter andra djur. (Nej)

För länge sedan fångade man älgar i fångstgropar. (Ja)

Älgar är bra på att simma. (Ja)

Älgar hör dåligt. (Nej)

Älgen är mest aktiv i skymning och gryning. (Ja)

Det finns älgar som föds vita. (Ja)

Älgarna i exempelvis Ammarnäs vandrar från vinterbete till sommarbete precis som renar. (Ja)

Älgkalven lär sig vandringsvägen av sin mamma. (Ja)

Älgar kan galoppa men gör det sällan. (Ja)

Älgen har en puckel på ryggen. (Ja)

Älgar äter helst buskar och träd. (Ja)